

Čerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 32. šte. „Slov. Gospodarja“.

1889.

8. avgusta.

8.

C. kr. zavod za višjo vzgojo duhovnikov na Dunaji.

IV. Knezoškof dr. Jakob Maksimilijan Stepischnegg.

(Dodatek k temu odstavku.)

(Dalje.)

Prečastiti kn. šk. stolni kapitol Lavantski naznanil je sv. Očetu v Rim nevarno obolenje našega prevzv. knezoškofa. Po brzjavi ali telegrafu dali so sv. Oče Leon XIII. v sredo, dne 26. junija odgovoriti, kako zelo da jih je vžalilo to tužno poročilo, zato prav iz srca podeljujejo bolnemu knezoškofu sv. „apostolski blagoslov“ za srečno zadnjo uro. Ta izraz prišrnega sočutja namestnika Kristusovega našel je, žal! našega premil. vladiko že nezavednega ali v smrtni težavi. V četrtek bila sta dvakrat nastala posebno britka trenotka, ko se je menilo, da bode zdaj in zdaj predragega življenja konec, a kmalu jim je bilo zopet odlegnilo. V petek, dne 28. junija, na biljo pred Šentpetrovim, obhajal se je 1. 1889 še god presv. Srca Jezusovega. Proti 11. uri predpoldnem smrtne težave zdatno popustijo in četrtno ure čez ednajst prevzvišeni knezoškof — v pričo svojega zvestega spovednika in nekaterih drugih čč. duhovnikov, nekoliko čč. redovnic in v navzočnosti še večih drugih oseb — vzdihnejo prav rahlo in mirno svojo blago dušo v roke svojega Stvarnika.

Mestu Mariborskemu in njegovi okolici naznanil je velikega zvona stolne cerkve tužni glas prežalostno novico, da je očetovske sroe drugega knezoškofa Mariborskega nehalo biti, da je cerkev Lavantska udova, da je stolica škoflja izpraznjena. V par urah raznesla so telegrafno pisana in tiskana naznanila to prežalostno poročilo po vsej škofiji in še daleč čez njene meje. Kmalu došla so preginljiva naznanila najprisrčnejšega sožalja ali omilovanja pri tej prebitki izgubi od svetlega cesarja, od prevzv. knezonadškofa in metropolita iz Solnograda, blizo da od vseh avstrijskih kardinalov, nadškofov in škofov, tudi od mnogih stolnih kapitolov ter od drugih najveljavnejših družb in oseb, svetovnega kakor duhovskega stanu.

Truplo zvečnega knezoškofa opravilo se je v višnjevo škofljo obleko ter se je položilo v dvojno krsto ali trugo od kovine. Ta postavila se je potem, popolnoma odprta, na krasen mrtvaški

oder, ki se je bil priredil v oni veliki dvorani, v katerej se je na den njihove zlate sv. meše vršil toliko sijajen slavnostni obed. Kolika sprememba! Nad milim obrazom zamrlega knezoškofa razpelo se je mrtvaško nebo, okoli odra prižgala se je sveča pri sveči, ob stenah obešilo se je 24 krasnih vencev, izmed katerih se je odlikoval oni osirotelega kn. šk. dijaškega Mariborskega. Častno stražo pri mrtvaškem odru opravljali so čč. gg. bogoslovci, med tem ko je tudi drugih pobožnih obiskovalcev vedno mnogo dohajalo preljubljenega knezoškofa „škropit“. Čast. šolske sestre so se tako lepo razvrstile, da si jih nekoliko vsaki čas našel pri nogah prerano jim umrlega prevzvišenega ustanovnika v solzah vtopljenosti moliti. Maribor oblekel je oblačilo žalovanja, ravno tako tudi Celje, pokojnega knezoškofa rojstno mesto. Iz zvonikov, iznad škofljih in javnih pa tudi iznad zasebnih hiš videl si plapolati dolgih zastavžalostink. Vse se je pripravljalo, toliko priljubljenemu knezoškofu tudi dostojen pogreb pripraviti. Kdor je le mogel, hitel je v Maribor! Čeravno je bil pogreb nastavljen še le na ponedeljek, dne 1. julija ob pol desetih dopoldne, došli so prevzvišeni knezonadškof dr. Fr. Albert Eder iz Solnograda že v nedeljo, prav zgodaj zjutraj v Maribor. Tudi drugi odlični gostje so se podvizali priti v takšnem času, da bi še za slovo pogledali preblagemu knezoškofu v premilo obličje. Žal, da so zavolj hude vročine morali že v nedeljo popoldne zakriti mrtvaško škrinjo ter pokrov notranje krste dobro zacinati, da trohnoba, katerej smo sicer vsi podvrženi, nikogar ni mogla nadlegovati. Vršilo se je to zatvorjenje v navzočnosti Njih ekselencije, premilostlj. gosp. metropolita in v pričo še drugih čč. mešnikov in svetovnjakov.

Da bi se red pri pogrebu ne kalil, izpraznila se je v ponedeljek zjutraj stolna cerkev, kakor stolni trg priprostega ljudstva ter je pot do škoflje palače bil le odličnim gostom — pogrebnikom odprt. Točno ob določeni uri blagoslovili so knezonadškof v veži škofljega dvora pozemeljske ostanke rajnega knezoškofa v navzočnosti dveh prevzvišenih knezoškofov: Ljubljanskega in Celovškega, nad 200 prelatov, korarjev, dekanov, župnikov, kapelanov in drugih čč. mešnikov svetovnjakov Lavantske, kakor sosednjih škofij, potem v pričo več nego 120 bogoslovcev, klerikov in redovnikov iz vseh samo-

ta bi njim moral biti pokoren. Pri volitvah se je kar reklo: Ti imaš naš denar; če ne boš volil z nami, ali če voliš zoper nas, odpovemo ti posojilo in te spravimo na boben. Na drugi strani smo pa sopet videli, da so posebno v mestih, med meščani, se prikazali oderuhi; davali so kmetom, ko so bili ti v zadregah, denar, od katerih so jemali po 60, 80, do 100 in še več procentov, ter še „za dobroto“ odpeljali ob bratvi kmetu par polovnjakov najboljšega vina, ali mu pa njegove pridelke za polovico cene kupili. Gorje kmetu, če bi jih komu drugemu prodal!

Tako so na eni strani drli oderuhi, te človeške pijavke, naše ubogo ljudstvo do belih kosti, spravljali posestvo za posestvom na boben, lepša posestva pokupili za-se, slabša pa prodali, vse eno, za kako ceno. Na drugi strani pa so nemški nasprotni denarni zavodi držali vse, ki so imeli od njih kaka posojila, kakor na vajetih.

Naši rodoljubi spoznali so toraj z grozo, da če gre to tako naprej, bomo Slovenci vničeni ter zatrti kot narod. Kajti narod, ki je v svojem blagostanju propal in prišel na nič, in kateri je v denarnem oziru odvisen od drugih, tak narod se ne more potegovati za svoje pravice, ampak kar hira, kakor trta, na katero se je spravila trtna uš, ter končno zgine.

Da se obranimo pogina, začeli smo si toraj snovati posojilnice, katerih je posebno na Štajarskem tako lepo število in katere se tako lepo razvijajo, pred vsem Celjska in Mariborska in potem Ptujška in druge, da so imele lansko leto vse posojilnice denarja, ki so ga izposodile večinoma med kmete, skoraj tri milijone, kakor je to v enej zadnjih številk razložil Slovenski Gospodar v gospodarstveni prilogi. Od tega zneska pa pridete dobri dve tretjini t. j. do dva milijona samo na spodnje Štajarsko!

Tako smo se s posojilnicami otresli skoraj popolnoma tujega kapitala, ali prav za prav dobili smo nazaj velik del našega kapitala, kajti denar, ki so ga posojilnice kmetom izposodile, je kmečki denar. Večinoma kmetje nesli so svoje prihranjene krajcarje in goldinarje v posojilnice, da so njih tam shranili in dali na obresti. Posojilnice pa so sopet ta slovenski kmečki denar izposodile kmetom. Ves ta denar je bil prej v nemških hranilnicah, da so ž njim gospodarili Nemci in nemškutarji, ter se bahali ošabno, češ, da imajo oni denar, in kapital. Ali denar je bil naš in z našim kapitalom in denarjem so pritiskali ter nas stiskavali.

Zdaj smo pa velik del tega našega denarja dobili iz nemških rok nazaj in ga dali v slovenske roke, da te ž njim gospodarijo. Koj so se pa tudi pokazali blagodejni nasledki te

spremembe. Naše ljudstvo iztrgalo se je gospodarskim pijavkam, oderuhom iz rok. Kdor je v zadregah, dobil je in dobi, ako že ni bil preveč zadolžen, tako da ni bilo več pomoči za nj, pri posojilnicah hitro in po ceni denar. Vsled tega se je število eksekutivnih dražb pomanjšalo, tako da v nekaterih farah, kjer so nedeljo za nedeljo zemljišča na prodajo oznanjevali, niti ni čuti več o eksekutivni dražbi. Ponehal je pa tudi pritisk denarnih mogotcev in nasprotnih denarnih zavodov pri volitvah; kajti sedaj so veseli, če pride dober gospodar k njim po denar. In ker se slovenskemu kmetu ni treba več vklanяти nemškutarskemu upniku, stopa sedaj brez bojazni, s ponosom in samozavestjo na volišča, ter voli za — Slovence!

To je silen uspeh, ki smo ga dosegli, ker smo — ob pravem času še — osnovali si posojilnice!

(Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Uporljivost konja.

Pri konjih ni ravno redko, da se kje kateri ustavlja ter noče potegniti, kedar ga požeš. Ni še vselej to uporljivost, včasih namreč ni kaj pri homotu v redu ali pa tišči konja nenavadno ali pa ima še rano, ker ga je homot obribal in za to se ti žival ustavi. V tem se ji pomaga lahko ali drugo je pri pravi uporljivosti ali štetljivosti.

V tej konj noče potegniti, se vzpenja ali celo rita in ima to razvado v časih že iz kraja, v časih pa si jo naleze še le pozneje, če se mu preveč nalaga in se pri tem s silo naganja, naj potegne.

Kmetovalci si skušajo tu na razne načine pomagati in mi jim naznanimo tu dvojje pripomočkov, koja sta skorej vselej gotova. Ako si je namreč konj vtepel v glavo ter noče potegniti, naj se pripravlja iz lepa na to, da potegne in če to ne pomaga, treba je dati mu nekaj v gobec, n. pr. pest prsti. V tem, ko se je hoče žival iznebiti, pozabi na svojo prvo trmo, uporljivost in največkrat potegne, če se nažene in konec je vsaj za tokrat uporljivosti.

Drugi način pa je še boljši za to, ker odpravi iz velike večine po polnem konju uporljivost. Uporljivi konj se vpreže, kakor po navadi v voz, drug konj pa zadej. Če uporljiv konj noče potegniti, nažene se oni zadnji. Uporljivi se brani in hoče se obdržati na svojem mestu in za to še potegne sam. Ako se mu izgodi to po par krat, odvadi se s čista uporljivosti.

Nekateri imajo tudi navado, da vprežejo vole v uporljivega konja in da ga tako vlečejo naprej, toda to ni, da se priporoča, ne pomaga ničesar, nevarnosti pa je v časih za živali veliko, pa lahko da živali za voznika.